DISPUTATIO
HISTORICO-POLITICO-JURIDICA
DE
STATU IMPERII ROMANO
Germanici antiquo-moderno

Quam

DEO OPT. MAX. ANNUENTE

Consensu & Auctoritate Amplissimæ Facultatis Juridicæ in Illustri Academia Salana

SUB PRÆSIDIO

JOANNIS GRYPHIANDRI

Oldenburgi

Defendere satagit

JOANNES STADIUS

Græcio Styrus.

Habebitur Disquisitio die Matthæi, 11. Calend. Octobr. quo tempore Imperiales Exsequiæ Divo Rudolpho Augusto *Pragæ celebrantur.*

A. M. DCXII.

JENÆ, TYPIS HENRICI Rauchmaul.

VIRIS

Magnificis, Nobilissimis,

Clarissimis, consilio, eruditione, prudentia, multipliciq; rerum politicarum usu præstantissimis

DN. ZACHARIÆ MORS à Lebenthal &c. Ordinum incluti Archiducatus Austriæ infra Onsanum, Secretario primario

ET

DN. JOHANNI VVALTHERO U. J. D. & in aula Sac. Cæs. ac Reg. M.tis quæ est Viennæ, causarum Patrono ut celeberrimo, sic felicissimo.

Dominis Affinibus, Patronis & Promotoribus suis devotè suspiciendis

Hanc de Statu Imperii Disputationem *in grati animi σύμβολον & sui commendationem*

nuncupat, inscribit & transmittit

JOANNES STADIUS ℞.

POLITISSIMO DN. RESPONDENTI, AMICO OPT. PRÆSES S. P. D.

ROmanum Imperium, *quo non illustrius ullum,*
Tantum inter cunctas orbis caput extulit urbes,
Quantum Aquila *antevolat reliquas* Regina *volucres.*
Parvum ortu primo, mox sese erexit in auras,
Vicinumq; polo caput inter nubila cœli
Condidit, Italiæq; *egressum finibus amplis,*
Transtulit in Thracen *Latias cum fasce secures,*
Quæsivitq; novas Constantino Duce *sedes,*
Urbe suo titulo & Romanis Legibus *aucta,*
Unde biceps Aquilæ *cœpit caput esse volantis,*
Hic ubi vicinas angusto Bosphorus *amne*
Dividit Europæ *atq;* Asiæ *violentior oras.*
Inde iterum invisos mores atq; hispida corda
Turcorum fugiens signis victricibus Alpes
Transcendit, nostrasq; lubens successit in urbes,
Germanisq; *suos fasces commisit habendos*
Perpetuùm agnoscit submisso vertice mundus
Fatales telluris heres, pronusq; salutat
Germanos *rerum* Dominos, *gentemq; togatam.*
Scilicet hanc sceptri seriem sic volvere Parcas,
Ipse DEUS *quondam fatorum arcana resolvens,*
Signarat statuâ Danieli, *almusq; futuro*
Mansuris inscripta notis suggesserat ævo,
Hactenus eventus qua nulla in parte fefellit.
Jam tria regna suos de nobiliore metallo
Absolvêre dies, & quam Pater optimus *illis*
Monstrarat metam certis tetigêre trophæis.
Præteriêre simul variarum monstra ferarum.
Ultima restat adhuc Aquila, *atq; immota procellas*
Sustinet adversas fortis, licet undiq; plumis
Et pennis spoliata gemat, veteriq; decore,
Attamen instantes mundo victura per annos:
Dum petra è summo prolapsa cacumine montis
Irruat, & celeri statuam radicitùs ictu
Confringat, dum Rex Regum *data sceptra reposcens,*
Inchoet æternis regnum durabile seclis

Interea Austriacis *voluit recubare sub alis*
Relliquias Latii prudens, Deus *atq; tot inter*
Fortunæ anfractus tuto requiescere somno
Divi Matthiadæ *in gremio, qui nuper avitum*
Sceptrum Electorum *è manibus suscepit, & uno*
Fœdere diversos populos contemperat æquus.
Et nunc exsequias solitâ pietate Rudolpho
Induperatori Divo, justoq; Monarchæ
Successor celebrans, Fratris *litat* optimus *umbris.*
Quem *longum nobis* Parcæ *cum* Conjuge *servent.*
Sedtu sollerti cura, doctissime Stadi,
Austrius Austriaci *fasces & jura* Monarchæ
Indagas mecum, & studio vigilante requiris.
Scilicet ut Patriæ illustres devotus honorem
Obsequiumq; probes grata testamine mentis.
Ipsa tuos iterum dignâ mercede labores
Compenset quondam, virtuti *congrua reddens*
Præmia, *prout candor tuus & doctrina meretur.*

Dn. JOANNI STADIO AMICO fraterno.

PUlchrè decurris stadium, Doctissime STADI
Statum Imperl Germanici
Dum benè depingis, GRYPHIANDRO Præside, nodos
Gryphosq; qui scit solvere:
Hoc vestro studio melius Respublica stabit
Si stando sic perrexeris:
Jam tùm sancta DICE sedem tibi destinat aptam,
Qua stare possis splendidè.
Fiat id ô fiat: remis velisq; labora,
Mox subleves ut *Austriam.*

αὐτοσχεδίασε

Johannes Mercerus, Hennebergius
φιλέταιρος.

THESIS I.

PRimum Urbis Romæ conditorem fuisse Romulum cum fratre Remo historiæ memorant. Sed ille dum hunc ex dominandi cupidine amovit, satis docuit, summum imperium aut dominium penes duos ex æquo esse non posse, nec regna socium ferre nec tædas scire.

2. *Falluntur Astrologi, qui ex ejus urbis conditæ themate genethliaco fortunam & diuturnitatem Imperii Romani colligunt, cum hæc admodum sint diversa, & imperium salvum esse possit, etiamsi urbs mœniaq; destruantur. Nec enim est in parietibus Respublica, maximè si sit per plures provincias dispersa.*

3. *Unde Romanum Imperium ex Prophetia Danielis æternum (liceat ita cum Imperatore loqui) concedimus, duraturum usq; ad adventum Christi, etiamsi Roma una cum Pontificis regno ex Sybillæ vaticinio ante novissimum diem intereat.*

4. *Primam Reip. formam, quam civitati indidit Romulus, Monarchiam fuisse, & ratio dictat, & historiæ comprobant, maximè Halicarnass. qui dicit tribus propositis, optione à Romulo data, populum ipsummet monarchiam ut optimam elegisse, ut mirum sit, solum Fridericum Tilemannum aliàs ἰσ[illegible]-πολιτικώτατον etiam sub regibus democratiam ipsi tribuisse.*

5. *In monarchico hoc statu sex Reges recepit, quousq; sub septimo Tarquinio Superbo in tyrannidem degeneraret. Ob quam posteà justè à Bruto expulsus est ille, & status Reip. conversus. Quod prohibere fortè potuisset Tarquinius, siquidem præsens fuisset, nec alibi militans sedem imperii stultè omisisset, ut eo jure à Clapmario reprehendatur.*

6. *Exactis Regibus status monarchicus sublatus est, & aristocraticus per Coss. & Senatum introductus. In quo tamen non diu pacatè perstitit Resp non tam vitio optimatum, quam populi natura, quæ libertatis & dominationis cupida æqualitatem democraticam appetebat.*

7. *Peccasse tamen in eo videntur patricii, quod plebem nimis duriter haberent, ac ære alieno gravatam suo servitio addicerent, eam per leges à connubiis magistratibus ac honoribus arcerent, à quibus obliquè per κρύφια & ambages exclusam oportebat.*

8. *Cum sensim unum caput post aliud de jure majestatis detraheret populus, tandem in democratiam conversa est Resp. non quidem uno momento sed sensim ac pedetentim, ut non animadverteretur conversio fieri, ab imperitioribus scilicet, priusquam facta esset.*

9. *Conversioni imminenti dum fortiter resisterent Optimates, diu quasi conflictus utriusq; status fuit, ut modo plebs, modo patres superiores ac domini Reipub. viderentur. Mixtum eum ex utroque cum Zasio non dicimus, sicut nec ullam, mixtam Remp. cum Bodino agnoscimus. Cui in hac quæstione præter meritum penè tota Politicorum Schola adversatur.*

10. *Interim dum illi inter se de Rep contenderunt, utrisq; invitis Resp in oligarchiam Decemvirorum prolapsa est. Oligarchiam vocamus, aliter ac Aristoteles, vitiosum paucorum statum, sed qui omnium brevissimus fuit, quando tyrannidi plurium non tantum ab aliis, sed etiam à se ipsa imminet exitium.*

11. *Corruit ergò Tholosani sententia statuentis Remp. in aristocratiam recidisse, simul ac Decemviri constituti sint, cum plenissima potestate, omni alio magistratu abrogato. Nec enim suo jure, sed ad tempus & certum negotium, adeoq; precariò saltem jura majestatis acceperunt. Quod ad Reip. translationem non sufficere notum est.*

12. *Lapsus quoq; videtur in historia JCtus, quisquis est,*

dum

dum ab initio Decemviros constitutos scribit, per quos peterentur leges à Graecis, cum constet tres saltem viros missos, quibus reversis postea ad promulgationem alii superadditi. Fabulam Accursii & Odofredi de concertatione Fatui Romani & Sapientis Graeci pro impetratione legum habita meritò rejicit Zasius.

13. *Sed auctor ejus legis Pomponius an Tribonianus habendus sit, Dd. certant & adhuc sub judice lis est. Tribonianum à toto opere stilus facilè excusat. Ejusdem violentas manus definitio legis actionum coarguit. Pomponium pleraq; ex Fenestella exscripta suppresso auctore, vitio magis quam laudi cederent, nisi exinde rectè cum Zasio colligitur, hujusmodi furtum litterarium, quo hodie inter scriptores nihil crebrius, licitum esse.*

14. *Liberta Respub. à tyrannide paucorum, aliquadiu in statu democratico perstitit, sed variis mutationibus ac motibus intestinis obnoxia. Nec tamen toties formam Reip. cum Forstero mutatam dicimus, quoties in modo regiminis aliquid innovatum.*

15. *Tandem cum ad Ochlocratiam degeneraret, seditionesq; & civilia bella indies multiplicarentur, necessariò ad monarchiam redeundum fuit. Ita teste Polybio Respublica Romana omnes Rerump. formas & bonas & malas experta est. Ex qua naturali circulatione discimus, monarchicum statum polyarchico & tranquilliorem & diuturniorem esse, ut ad quem tanquam ad perfectiorem ab utroquè extremo naturaliter fit transitus.*

16. *Monarchiam aut dominatum licet plerique civilium bellorum spectarint, nemo tamen fine suo potiri potuit, ante Julium Caesarem. Ut in imperiorum invasione verissimum sit, quod ait Poeta:*

Ille crucem sceleris pretium tulit, hic diadema.

17. *Et tamen brevis haec felicitas magni ipsi constitit, quando non multo post ex justo Dei judicio arreptos fasces cum vita exuere coactus est. In quo maximum erratum commisit,*

 quod

quod prætorianos milites ad custodiam corporis sui dimiserit, contra Senecæ monitum: quod civibus tenere te invitis scias, strictus tuetur ensis.

18. Unde ab eventu, de jure, quod habuerit ab initio colligitur. Nec enim, licet Reip. non nisi per unum consuli posset, dicente JCto, non ut JCto, sed ut Politico, ideò fas aut necesse erat Cajum Julium Cæsarem Remp. invadere.

19. Verum permissivè electus à Deo & confirmatus in Imperio, à Bruto & Cassio sociisve occidi non debuit, nec jure potuit. Unde eos sua pœna insecuta est, ut manifestum sit, Deum in hoc quoq; genere peccata peccatis punire, nec privato tyrannum occidere licere, ne juris quidem aut titulo tyrannum, ut vocat Bart. nisi in ipsa lucta, dum adhuc de Rep. occupanda & defendenda concertatur.

20. Augustus Successor, licet is quoq; non usquequaq; justè imperium nactus videatur, tamen si quod fuit vitium acquisitionis, recta gubernatione diluit & purgavit. Quin callidè à Senatu Pop. q; impetravit, ut sibi communi consensu Respub. deferretur.

21. Quod cum fieret, summam potestatem legibus solutam per SCtum accepit, qua quicquid in Rep ageret hoc ratum firmumq; esset, æquè ac anteà à populo plebeve actum. Ita omnis potestas transiit à populo in Cæsarem, & quidem privativè non cumulativè. Id cum à Dione Cassio proditum sit, dubitandum non est, legem Regiam Augusti tempore latam esse, cum illa nihil aliud in se contineat.

22. Proinde non audimus illos, qui legem Regiam, vel ad Romuleas & priscorum Regum leges. quarum alicubi fit mentio in jure civili, vel ad ll. 12. tabb. vel ad Syllam, vel C Julium Cæsarem referunt. At successoribus Augusti dum eadem potestas per SC. tributa est, in illis lex magis renovata est, quam lata. Qualis sub Vespasiano Cæsare in æs incisa adhuc Romæ visitur.

23. Multò minus Conanum admittimus, qui legem illam

lam merum commentum esse contendit, quia pop. volens nunquam potestatem in Impp. transtulerit, sed illi vi ac dolo eam arripuerint. Imò Conane, ut ut hoc sit, etiam coacta voluntas in hac materia est voluntas.

24. Quid continuerit, si quaratur, fortasse rectè sensit Vultejus, idem in se habere, quod olim jus Regium propositum Hebrais à Samuele. De quo controvertunt Politici juxta cum Theologis, an sit jus Regis vel Tyranni. Putamus cum Tholosano, describi potestatem illic, ut est facti, non ut est juris.

25. Vnum obstat, quod legem Regiam vocat JCtus, cum constet primos Casares & maximè Augustum invidia vitanda caussa, hoc titulo abstinuisse. Fortè proprio nomine destituta SCta compendiosè ita vocavit JCtus, respiciens ad suum avum, quo invidia ista exoleverat, & Roma servitutis patiens, jugum titulumq; regium jam receperat.

26. Hinc Princeps Rom. simpliciter legibus solutus est. Nimirum civilibus, non naturalibus aut Gentium, multò minus divinis, quibus solvi nequit. Neq; videtur tantum legibus esse solutus, ut putavit Gothofredus, sed revera est. Interim voluntariò se legibus submittit, & secundum leges vivit, quatenus id naturalis honestas, aut imperii utilitas requirit.

27. Et hoc non tam beneficio Legis Regia, quàm jure majestatis, quam possidet, cui etiam tacitè hujusmodi potestas inhaeret. Sed hanc ut jure habere viderentur primi Casares, legis Regia gratiam captabant.

28. Cum autem ea potestate plurimi ad tyrannidem abuterentur, quales fuerunt Nero, Caligula, Commodus, Heliogabalus, atq; ejus farina plures, absoluta & immensa potestas certis legibus circumscribi cœpit.

29. Quin Impp. juramento quoq; fidem Senatui obstringere cœperunt. Quod ultro fecisse Trajanum historia memorant, sed an hoc ejus factum in necessitatem apud successores transierit, non aequè patet.

30. Hoc certum est, Impp. Gracos Pontificibus Romanis

 ex

ex quo illorum potentia invaluit, jurare solitos, quod fidem catholicam inviolabiliter servare & tueri vellent. Quod à tempp. Constantini M. qui primus Christianam fidem amplexus scribitur, invaluisse videri potest.

31. Præstitit hoc juramentum quoq; Carolus M. Leoni Papa, cum ab eo in Imp. Rom. coronaretur. Ex quo ea consvetudo ad posteros transiit. Quod Cæsareæ majestati nihil detrahere, neq; pro juramento fidelitatis, ut quidem Pontifices interpretari voluerunt, haberi posse dicimus.

32. Præter hoc, quod ad fidem Christianam spectat, aliis quoq; capitulis potestas Imp postea limitata est. Quam exinde capitulationem vocamus, estq; lex regia Imperii, qua populi Germanici summum Imperium in Imper. transfertur certis conditionibus.

33. Ea quo tempore cœperit, itidem in obscuro est. Probabilis est conjectura eruditiss. Friderici Hortlederi, sub turbulento Henrici Quarti statu primum natam, deinde tractu temporis magis magisq; auctam, quousq; sub Carolo IV. Electoria dignitate in melius reformata, in præsentem formam coaluerit.

34. Estq; lex Imperii fundamentalis relata postea in Auream Bullam Caroli IV. Quæ licet in partibus mutari aut corrigi, eiq; alia superaddi aut detrahi subindè possint, tolli tamen in totum ne quidem communi Electorum consensu potest. Vnde ipsi quoq; Imperator stare tenetur, neq; ea solutus est.

35. Adhuc tamen aliis civilibus Legibus solutus est, & eandem potestatem obtinet, quam primi Imperatores habuerunt, nisi quatenus per capitulationem illi detractum est. Cujus formam in Caroli V. electione proposuit Sleidanus.

36. Quæ cum summæ majestati non deroget, neq; eam cum principibus dividat, ut quæ individua est, ut rectè docuit Bodinus, neque adhuc satis refutavit Arnisæus, hodiernum Imperii statum monarchicum dicimus, nec ullam mixtionem hic admittimus, stante nihilominus Electorum & cæterorum ordinum jure & potestate.

37. Bo-

37. Bodinus quidem exinde aristocraticam formam eli- cere conatur. Sed hunc passim refutant nostrates politici, quibus procul dubio status suæ Reip. exploratior est quam alienigenæ. Iidem tamen dum mixtam ex utraq; contendunt, una manu contradictoriè concedunt, quod altera adimunt. Esset enim si monarchia cum aristocratia conjuncta, nihil aliud quam aristocratia, si standum est definitioni.

38. Verum est, de maximis juris majestatis capitibus in comitiis tractari, ubi Imp. & omnium ordinum Imperii consensus & potestas concurrit. Quam ita partitur Paurmeisterus, ut Imperatori unum semissem tribuat, cæteris Electoribus, Principibus, Comitibus, Baronibus & liberis Civitatibus, pro cujusq; ordine, dignitate, prærogativa & differentia, alterum.

39. Sed id majestatem Cæsaris nec dividit, nec minuit, quando eadem comitia olim Romulus & cæteri Reges Romani habuerunt, in quibus de summis Reip. negotiis cum Senatu & populo consultarunt. Nec hodie in regno Galliæ aliter observatur, ut testimonio Hottomanni sine consensu concilii & Parlamentorum de rebus Imperii non magis statuere Rex Galliæ possit, quam Imperator.

40. Quin imo jus indicendi comitia, & quod Imperatoris votum est quasi colophonium cæterorum, quodq; ea quæ conclusa sunt Cæsareo nomine edicuntur, & aliis Imperii membris imperantur, arguunt majestatis prærogativam. Adeoq; id pactum dicitur, quatenus inter Cæsarem & Ordines tanquam unum Imperii corpus, ita convenit, & lex, quatenus ab Imperatore singulis, ut pareant, mandatur.

41. Caussæ judiciales ad Cameram Imperialem, quæ est Spiræ Nemetum, pertinent. Quæ licet ab ordinibus quoq; constituatur, qui illic suos alunt assessores, est tamen & dicitur consistorium Imperatoris. Unde decreta quoq; & citationes ejus nomine emittuntur, & Imperiali sigillo muniuntur.

42. In his Imperator cum Camera concurrentem habet jurisdictionem, ita ut præventioni sit locus. Rosenthalii sententi-

tentiam, ejusmodi jurisdictiones in Cameram privativè non cumulativè esse translatas, nescio, an usus recipiat. Devolutas autem ad Cameram seu pendentes non potest Imperator ad se revocare, neq; fit appellatio à Camera ad Imperatorem, quia ejusdem est judicium, neq; ab eodem ad eundem datur provocatio. Nisi fortè à malè informato, ad melius informandum. In quem usum revisiones in Camera conceduntur.

43. *Aliæ caussæ majores, quæ sunt de reservatis Imper. veluti de feudis regalibus, ad solius Imperat. aulam pertinent, ut qui solus ea sibi aperta, cui vult, concedit. Non ergò in his Camera concurrentem habet jurisdictionem, cum nec vacante sede ejus Vicarii de iis possint cognoscere, utpote futuro Cæsari relinquendis.*

44. *Imperatori si lis intercedat cum Principe Imperii, siquidem de feudo regali, Pares Curiæ sunt judices, ut jure feudali receptum est apud nobiliores gentes. De aliis negotiis coram Comite Palatino ad Rhenum in sua tamen propria aula convenitur Imperator, ubi si lis terminari nequeat, fortè in Comitiis decidenda erit. Quod itidem majestatem regiam non lædere, instituta & mores aliorum populorum probant.*

45. *Extremum est, quod potissimum majestatem Imper. astruit, quod à sententia Cæsaris ad totum Imperii corpus in Comitiis provocatio non datur. Quod licet suo quoq; tempore in quæstionem venisse scribat Æneas Sylvius, tamen ita obtinere cum Paurmeistero putamus, utpote per capitulationem non mutatum. Et rectè, ne alias lites fiant immortales.*

46. *Non minor est dignitas Imperatoris quam potestas, ita ut non solum Principibus in Imperio omnibus, sed etiam exteris Regibus per universum terrarum orbem præferatur. Quam dignitatis prærogativam Christiani Monarchæ ipsi libentur concedunt, ut etiam in ipsa aula Imp. Turcici, Cæsaris Oratori primus consessus præ cæteris legatis tribuatur.*

47. *Proximum honoris locum obtinet Gallus, tertium Hispanus. Quanquam illi etiamnum de prioritate contendunt,*

dunt, sed per sententiam Pontificis hactenus in possessione est Rex Galliarum. Sequuntur alii secundum dignitatis suæ prærogativam.

48. *His omnibus antestat Pontifex Romanus, Imperatoria majestate tanto major, quanto Sol lunam splendore superat, ut gloriatur Innocentius tertius. Quod cum ita de facto, quod hic juri ut potentius prædominatur, obtineat, si Imperatore ejus majestatem, ut pleriq; Reges Christiani, comiter agnoscat, id subjectionem non inducit, nec Imperatoris dignitati magis officiet, quam cæterorum, qui idem faciunt.*

49. *Quoad potestatem Pontifex in spiritualibus summam sibi auctoritatem vendicat, non solum per Imperium, sed etiam universum orbem Christianum. Quam tamen ipsi non concedunt Theologi Augustanæ confessionis. In temporalibus distinctum ejus est territorium, adeoq; in terris Ecclesiæ ipse obtinet jura principis, & summum statuendi arbitrium.*

50. *In terris Imperii solus Imp. summam potestatem habet, Pontifex nullam. Et pro hac distinctione jus Canonicum, quatenus à jure Civili discrepat. ad terras Ecclesiæ, ut vocant, remittimus. Quatenus consentit, etiam in terris Imperii recipimus, non ex necessitate, sed de consvetudine, & quatenus bona ratione nititur.*

51. *Dicuntur Cæsares à C. Julio Cæsare, quem primum monarchiæ auctorem diximus. Is autem unde id nomen sortitus sit, inter scriptores non constat. Spartianus quadruplicem etymologiam reddit, vel à cæso matris utero, vel à cæso elephanto, vel à cæsarie, vel à cæsiis oculis, ex quibus posteriorem amplectimur.*

52. *Ab Augusto successores Augusti dicuntur, licet Accursii notatio ab augendo Imperio Germanico idiomati conveniat. Ab Antonio Pii, ab aliis aliter. Quos titulos sine ambitione usurpare potuit Justinianus, quicquid id Tholosanum Gallum hominem mordeat.*

53. *Titulus Dei gratia propriè soli Imperatori, & illi*

 saltem

ſaltem qui ſuperiorem non recognoſcit. Nec enim Imp. majeſtatem ſuam cuiquam, quam uni Deo acceptam refert. Cæteris Principibus per indulgentiam & conceſſionem Imperatoris competit.

54. Sicuti etiam in ſolum Imperatorem Rom. crimen læſæ maieſtatis propriè committitur. In Principes ſuperiorem recognoſcentes, quatenus ſunt Imperii membra, quorum violatio ipſum Imperii corpus pertingit.

55. Duobus autem modis ad Imperium pervenerunt Cæſares, electione & ſucceſſione. Electio primis monarchiæ tempp. obtinebat, ut tamen iidem Impp. conſenſu populi aut Senatus plerunq; ſucceſſorem ſibi adoptarent vel conſtituerent.

56. Ea aliquandiu apud populum & Senatum reſedit, poſtea ad milites pervenit, ita ut ab his electus confirmaretur à Senatu. Deniq; invaleſcente Pontificum potentia, hi electionem Imperatoris ſibi arrogare voluerunt, verſo rerum ordine, cum antea Pontifices ab Imperatoribus creari & eligi ſolerent.

57. Hinc Carolo M. Leo Papa coronam obtulit, & Imp. Rom. nominavit, aut potius declaravit, cum jam antea occupata Italia, & devicto Deſiderio ultimo Longobardorum Rege, transactione etiam cum Græcis Impp. inita, Imperium bello & armis ſibi acquiſiviſſet.

58. Atq; hoc per ſucceſſionem tanquam hereditarium ad poſteros transmiſit, quousq; extincta familia Carolovingia, ad Principes Germaniæ & Imperium & electio pervenit, à quibus electos Pontifices confirmabant.

59. Quæ confirmatio electionem factam ſubſequebatur, jus autem reprobandi in ſe non habebat. Ex qua conſuetudine etiam noſtro tempore confirmatio Pontificis in Electione Imperatoris intervenire ſolet, honoris ſaltem cauſſa, non etiam neceſſitatis.

60. Cum verò circa electionem crebri motus orirentur, & quandoq; bini Impp. pro uno per factionem eligerentur, Otto tertius una cum Gregorio V. Pontifice, antea Brunone dicto, natio-

natione Saxone & cognato suo constituit, ut Imperii decus imposterum penes Germanos Principes esset, utque illi jus eligendi haberent, nec alienigenam ad id promoverent.

61. *Ab eo tempore videtur penes certas familias jus eligendi Imperatorem fuisse, quæ tamen cæteros principes in consilium assumere solerent, ut rectè Schardius Cisnerus Heigius & Politicorum plerique primam Electorum originem Ottoni tertio adscribant.*

62. *Nec tamen tum potestas eligendi ad solos Septemviros restricta erat, quod cum primo occulte invalesceret, tandem à Carolo Quarto approbatum & in Auream Bullam relatum est. sicuti etiam constitutum, ut non tota familia, sed illius familiæ princeps, sive primogenitus tantùm dignitatem electoralem haberet.*

63. *Ab Ottone illo tres Ecclesiasticos ut archicancellarios Imperii & tres seculares Principes ad hoc munus evectos probabilis est conjectura, licet de familia Brandenburgica diversa sint aliorum judicia. Quod vero Bentherus asserit Regem Bohemiæ demum à Carolo IV adjectum cæteris, rectè reprobat Schardius, & hunc eodem tempore accessisse tradit, licet tunc nondum Rex sed Dux Bohemiæ fuerit.*

64. *Regem Bohemiæ non simpliciter votum habere, neque ejus præsentiam aliter necessariam esse, quam ubi cæteri dissentiant, & paria sint utriusque partis vota: Tunc enim eum ut arbitrum accedere, docet compilator juris Saxon. Hostiensis & alii. Quod an ita obtineat, ab aliis discere, quam aliis dicere malumus.*

65. *Elector votum suum, non modo aliis cuicunque voluerit, modo sit Germanus, quales Gallos hodie non agnoscimus, licet Franci ex Germania oriundi sint, sed etiam sibiipsi accommodare potest, ut expressè in A. B decisum est.*

66 *Electionem subsequitur coronatio, quæ licet ex placito A B Aquisgrani fieri debeat, tamen locus communi Cæsaris & Electorū consensu mutari potest, ut nupera* D. Matthiæ Cæ-

satis Opt. Max *Francofurti instituta coronatio docuit. In hac Coloniensi aliàs debetur unctio, quæ tamen indidem à Moguntino expedita est, cui ea olim competiisse invenitur. An quia Coloniẽsis fortè pallium à Pontifice nondum impetravit?*

67. *Per hanc Cæsar plenissimam potestatem accipit, adeoque q. in possessionem Imperii solenni investitura mittitur. Unde ab eo tempore omnia Romani Imperii jura titulum, dignitatem & majestatem obtinet. Huic tamen ad pompam in Italia altera Mediolani, & tertia Romæ corona superaddi olim solebat.*

68. *Quod ut consvetudine invaluit, ita contraria consvetudine hodie, à tempore Caroli V. qui ultimus Cæsarum à Pontifice coronatus est, fracto in ejus coronatione ponte id portendente, sublatum est.*

69. *Proinde distinctionem exinde per errorem receptam, ante coronationem Pontificiam non Imp. Rom. sed Regem saltem Romanorum aut Germanorum dicendum, non probamus. Cum debeat dicente Günthero Pontifex non dator Imperii sed confirmator haberi.*

70. *Usum tamen aliquem Regis Romani agnoscimus, cum viventi Imperatori alius q coadjutor & successor adjungitur, ut olim Carolo V. Ferdinandus Frater. Quem olim Cæsarem vocabant, nos Regem Romanum, & convenit illi, quem Galli Delphinum, Hispani Infantem Regni vocant.*

71. *An autem utile sit, ejusmodi successorem vivo Imperatori adjungi dubitari potest. Et accidere posse, quod sit, cum Heigio dicimus. Electio autem sive assumtio ejus non ab Imperatore, sed ab Electoribus fieri debet.*

72. *De depositione quæritur, an Electores sicuti eligere, ita deponere Imperatorem possint? Et posse docuerunt exempla Wenceslai Bohemi & Adolphi Nassovii. Ad quod tamen non nisi ex gravissimis causis & extrema necessitate urgente descendent.*

73. *Papæ potestatem constituendi & deponendi. Reges*

non

nem concedimus. Quam licet Gregorius Septimus in Henricum IV. defacto sibi arrogarit, fretus autoritate Gelasii Papæ, qui reprobato Childerico Rege Francorum, Pipinum Caroli M. patrem constituisse scribitur, tamen & illum iniquè processisse demonstrat Goldastus, & hujus historiam fictitiam esse Hottomannus, cum constet ex veris annalibus, judicio populi Childericum abdicatum & Pipinum electum fuisse.

74. *Terminos quod attinet, ab initio Romanum Imperium muris claudebatur. Quod progressu temporis sua virtute usque eo produxerunt Romani, ut tota Italia subjugata, finitimas quoque provincias & regna, adeoque maximam orbis partem sibi subjicerent.*

75. *Oldradum exinde contendentem monarchiam Rom. esse injustissimam rectè refutat Zoanettus, cum constet eos jure belli id fecisse, adeoque ipsius D. Hieronymi testimonio, suis virtutibus acquisivisse imperium, ut fortasse non injuria scribat Hieron. Balbus Oldradi manes propterea satis dignè in inferno torqueri non posse, quod non modestius de Imp. Rom. senserit.*

76. *Cumque remotiores quoque populi bello tentarentur, Augustus Cæsar, cupiens diffusam potentiam cohibendo intra terminos fortiorem reddere, certos limites Imp. Rom. constituit, quos egredi non liceret. Quod laudat Clapmarius, quia ut Curtius inquit, navigia quæ modum excedunt, difficulter regi possunt.*

77. *Nunquam autem majores fuisse quam sub Trajano historia memorant, post cujus tempora sensim accisi sunt, ut aquilæ Rom. sicuti juventus, ita stata ætas & denique ingravescens senectus subinde videri possit, deducente id latissimè Elia Reusnero Historico clariss.*

78. *Constantinus M. dum sedem Imperii Româ Constantinopolim transtulit, Aquilam bicipitem, & ex una Rom. æ duplicem fecit, veterem & novam, caussamque invalescendæ potentiæ Pontifici dedit.*

79. *Abinde Imperium duplex Orientis & Occidentis,*

cum Arcadius & Honorius Theodosii Imp. Filii primùm dividerent, factum & progressu temporis, ut Occidentis Imperium Germanici Impp. possiderent, Orientis Græci, quousq; devicto Constantino Palæologo Imp. ultimo a Mahumete Sultano Turcico Constantinopolitanum Imperium ad Turcas transiret.

80. Hodie Imperium nostrum Germaniâ & paucis extra eam provinciis terminatur. Quod monarchiæ ἀξίωμα, à nobis non transfert, cum Imperii majestas & amplitudo non tam ex provinciarum multitudine, quam ex virtutum & justitiæ splendore, adeoq; diuturnitate & felicitate æstimanda sit.

81. Quin adhuc eandem quartam monarchiam, quam Augustus Cæsar, veniente in carnem Christo, incepisse putatur, in Impp. nostris durare credimus, duraturam usq; ad finem seculi, licet pedibus luteis seu testaceis innitatur, Quod Propheta ita futurum prædixerat. In quo explicando Bodinum toti antiquitati se opponentem non admittimus.

82. Imperitum ergò rerum nostrarum se ostendit Costalius quando scribit, se ignorare, quo in loco hodie sit Romanum Imperium.

83. Beroaldum quoque rectè perstringit Zoanettus, Qui Imperium non amplius Romanum, sed Germanicum, dici voluit, cum Imp. nihil aut parum in Italia possideat, & Roma sit confluges cerdonum, ut fatetur Zasius quorum vertex & cerebrum est Papa, dicente Baldo.

84. Utrumq; enim rectè dici putamus, & Germanicum, quia Germaniæ inhæret, neq; ab ejus ossibus divelli potest, & Romanum, quia idem Imperium successivè ad nostra tempora & fines pervenit. Nec enim Romanum Imperium angusto loco includendum est, cum Roma sit, ubicunq; est Curia Imperatoris.

85. Et proinde Trithemii quoq; distinctionem cum Kniggio non recipimus, si Germanis adimeretur Imperium Romanum,

num. permansurum nihilominus Regnum Germanicum, cum hac sint ita confusa, ut alterum sine altero esse non possit.

86. *Sed an adhuc verum est, quod Maximil. II. imp. ad Pontificem Pium IV. dixisse fertur, cum Cosmum Medices Florentinorum Ducem Regem creare vellet: Non habet Italia Regem, nisi Cæsarem?*

87. *Certum est, non omnem Italiam Cæsaris superioritatem hodie agnoscere, partim de jure, partim de facto, ex quo tandem jus nascitur accedente diuturnitate temporis. Non ergò recipimus JCtorum doctrinam, quam multis astruit Zoanettus, summum Imperium nullo unquam tempore præscribi posse, ita ut subditus fiat non subditus. Id enim esset revangare mundum, ut Baldus loquitur & bellis omnia involvere.*

88 *Hoc jure se defendunt Veneti & Pontifex Rom. qui D. Petri patrimonio titulum donationis à Constantino M. factæ prætendit. De qua tamen non nemo dubitat. Quin ipse Paulus 3. Pontifex, ejus imbecillitatem agnovit, quando quærenti, quo jure tot provincias teneret, respondit: O te hominem ignarum, qui de jure quæris, quod contra omnium vim tot annos possidemus.*

89. *Vnde rectè legatus Venetus Alexandro 6. inquirenti in dominium maris Adriatici subjecit: ostendat mihi vestra Sanctitas D. Petri patrimonii instrumentum, & à tergo scriptam inveniet concessionem maris Adriatici Venetis factam.*

90. *Eandem libertatem adversus Imperatorem sibi vendicant Genua, Florentia, Luca, Sena Astensis & aliæ civitates, quas Knig gius recenset, quarum pleraq; pretio dato sese ab Imperatore Rudolpho I. redemisse gloriantur. Qualis venditio an jure valida sit, quæritur? Quod quidem rectè negat Zoanettus, quia Imperatoris est augere non minuere Imperium, nisi alienatio fiat cum consensu Electorum ac ordinum Imperii.*

91. *Et tamen certum est, neutram ex iis Rom. Imp. agnoscere.*

ſcere, ſicut nec Gallus, Hiſpanus, Anglus, Polanus, Svecus, Danus, niſi hic reſpectu Holſatiæ quod ab Imperio in feudum habet.

92. *Diſtingvere cum Dd. quod ſubſint de jure non de facto, eſt telum imbelle ſine ictu torquere. Qui gladio accinctus eſt, is optimè de finibus diſputat, inquit Plutarchus. Adeoque hic quoq; verum eſt quod ait gloſſa, Beati poſſidentes, quoniam fructus eorum.*

93. *Ex quo intelligitur, quomodo accipiendum ſit, quod dicitur Imperatorem eſſe orbis dominum. Nimirum de Orbe Romano, non univerſo, cum multa ſint provinciæ, nunquam à Romanis devicta aut Romano Imperio ſubjugatæ, ut demonſtrat Arniſæus.*

94. *Alia recondita arcana Imperii noſtri Romano-Germanici Clapmarii exemplo non tangimus, Lipſius hic aurem vellicat. Quis Regum illa κρύφια & ut Tacitus noſter appellat, Arcana imperii prodi vult? Saltem poſitiones noſtras cum hoc voto claudimus,* Ut DEUS Romanum Imperium cum capite & omnibus membris contra omnem imminentem calamitatem jugiter ſalvum & incolume conſervet.

FINIS.

